

Posudek diplomové práce Kateřiny Šmídové

Ortografie Augustova Summovníku

Diplomová práce Kateřiny Šmídové se zabývá neobyčejně zajímavým tématem – zkoumáním grafiky do nedávna nezvěstného díla významného biskupa jednoty bratrské Jana Augusty *Summovník* z let 1556–1557. Jde tedy o text z doby pro výzkum grafiky češtiny nesmírně zajímavé, neboť tehdy se pravopisná podoba tištěných českých textů do určité míry stále ještě formovala a jednotlivé tisky se mohou po této stránce mezi sebou poměrně hodně lišit. Zároveň mohou mnoho napovědět o tom, jaký byl vztah mezi dobovým tiskařským územ (úzy) a doporučeními mluvnic nebo proč se nakonec tzv. bratrský pravopis ustálil právě v té podobě, v jaké ho známe z pozdějších tisků.

Po úvodních kapitolách, věnovaných autorovu životu a dílu a zkoumanému tisku, diplomantka podrobně a systematicky rozebírá označování jednotlivých hlásek, užívání velkých písmen a interpunkce. Zjištěné poznatky srovnává jak s doporučeními dobových mluvnic, tak se stavem popisovaným jako charakteristický pro Melantrichovy tisky, neboť podle některých hypotéz by *Summovník* vytištěn právě u Melantricha. Nedílnou součástí práce je také transliterace rozsáhlých a pečlivě vybraných částí zkoumaného tisku, která bude moci být využita k dalším výzkumům nebo případné edici.

Práci považuji za velice záslužnou a poměrně dobře zvládnutou. Již samotná transliterace takto rozsáhlého textu je nesmírně časově náročná. Provedená analýza je promyšlená, dobře členěná, systematická a podrobná, nevynechává žádný podstatný jev (oceňuji, že věnuje pozornost i použitým typům písma a jejich možnému vlivu na grafiku a že se snaží i o kvantitativní hodnocení) a přináší některá zajímavá dílčí zjištění (např. přízpůsobování zápisu přejatých slov výslovnosti, distribuce dvojího *b*, rozdíly v rozlišování *i/y* po různých hláskách apod.).

Mé připomínky a poznámky k ní jsou spíše marginální:

- Nemyslím, že to, co činí náměšťská či Blahoslavova mluvnice, je vhodné označovat slovy *kodifikovat*, *kodifikace* (s. 15, 35, 55), protože to neodpovídá jejich dnešnímu obvyklému chápání.
- Psaní *s* (místo *f*) na začátku slova registruje např. Štejer v Žáčkovi a doporučuje ho užívat tam, kde se jedná o předponu *s* významem latinského *cum*, *con* (ale uvádí, že někteří ho užívají i v předponě *s* významem *de*). Bylo by možno to nějak využít při interpretaci Vašich zjištění (s. 15)? A jak interpretujete zjištěnou výjimku v psaní *s* v tvaru *wást'* a vyskytl se v tisku obdobný případ, kde ale bylo *f'*?
- Proč se domníváte, že ve slově *spůsob* se píše *f* primárně vlivem výslovnosti, když ve slovech jako *zplete*, *zpoléhám*, *zpráwy*... tomu tak není (s. 18)?
- Je třeba důsledně rozlišovat grafém a hlásku (s. 15, 29, 30), jazyk a pravopis (s. 23).
- Jste si jistá, že ve slovech *Jzákem*, *Jndij* byla na začátku vyslovována hláska *j* (s. 25)?
- K s. 32: O slově *naučiti* se Štejer domnívá, že snad ani není odvozeno od slova *učiti*; pokud od tohoto slova odhlédnete, převládá v *Summovníku* po předponě grafém *v*?
- Platí bod 6 na s. 38 a bod 3 na s. 40 pro všechna maskulina, nebo jen pro životná?

- Nemyslím, že by adverbia měla koncovky (s. 55; na tomtéž místě zmiňovaný tvar *Owotcy* není vokativ).
- Přimlouvala bych se za plurály *cola, commta* (s. 58).

Po formální a pravopisné stránce je text zpracován dosti pečlivě, formulační neobratnosti, nedostatky způsobené přehlédnutím při finální úpravě textu nebo chyby jazykové, pravopisné apod. jsou relativně řídké (např. *vyhodnocovaly*, s. 4; *25. dubna 1548 byl s pomocníkem Jakubem Bílkem vylákán královský hejtman a zatčen*, s. 10; *překvapivá je hodnota majuskulního S*, s. 17; *v textu se setkáme s odchylkami, výhradně v kmeni slov, které neodpovídají předpokládanému stavu*, s. 57).

Diplomová práce Kateřiny Šmídové podle mého názoru bez problémů splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Proto ji doporučuji jako podklad k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou *výborně* nebo *velmi dobře* podle průběhu obhajoby.

V Praze 10. září 2013

Mgr. Alena A. Fidlerová, Ph.D.